

מהות שמתחת תורה

תשפ"א

מסדרה בלבניפדיה עבודת ה'

בלבבי משבן אבנה

השיעורים של הרב זמינים ב"קול הלשון"

073.295.1245 | ישראל | 718.521.5231 USA

שורש מציאות ה"שמחת תורה" בשמיני עצרת

יסוד הדברים, המציאות של שמיני עצרת יש בו שני מהלכים, מצד אחד, המהלך הראשון הוא מה שנאמר בו "נגילה ונשמחה בך", "עיצרו עמי עוד יום אחד", לפניו יתברך שמו, והמהלך השני הוא מהלך ש"עושים סעודה – שמחה לגומרה של תורה", שמחה בשמחתה של תורה.

הלוחות, הם שורש הנתניה אבל ההשלמה של הקבלה, התגלה "בגומרה של תורה" – ואיפה מתגלה היחס שנעשה ה"גומרה של תורה", אז כפשוטו כמו שמבואר כידוע בפוסקים, שהרי נהגין לקרוא בכל שנה את התורה, ומסיימים בשמחת תורה, אבל יש מקומות שנהגו לסיים את התורה כל ג' שנים, ומה שמוזכר בחז"ל שזה מצד המנהג דידן לקרוא את התורה פעם בשנה ולסיים בשמחת התורה, – משמע ש"השמחת תורה" זה בעצם מהות היום עצמו, ויתר על כן בדברי רבותינו שהרחיבו את הדברים, מפורש הדבר שזה לא שייך בדווקא למנהג דידן לקרוא את התורה פעם בשנה ולסיימה בשמחת תורה, היא גופה מה שנהגין כן, זה מחמת שהיום הזה הוא יום "שמחת תורה", הדבר הפוך!

וא"כ, מהו השורש של המציאות של ה"שמחת תורה" שמתגלה בו ביום?

– הרי תחילת מהלך הדברים מראש השנה, ראש השנה הוא "היום הרת עולם" היה מציאות של הריון, ובהריון כמו שמבואר בגמ' "נר דלוק על ראשו ובא מלאך ומלמדו כל התורה כולה", ומצד היחס הזה א"כ יש גדר של "מלמדו כל התורה כולה", ולפי"ז השמחה שעושים לגומרה של תורה כאשר הושלם ההריון ומגיע ההשלמה של כל מהלך הימים האלו בשמיני עצרת – השמחה לגומרה של תורה היינו, ששם יוצא הדבר מהכח לפועל, ההריון נגמר והדבר יוצא בהשלמתו מהכח לפועל, זהו ה'שמחה לגומרה של תורה'.

כח ה"משכחה" שנעשה עם ה"גומרה של תורה"

ולפי"ז כאשר העובר נמצא במעי אמו ויש שמחה לגומרה של תורה על ה"מלמדו כל התורה כולה", אבל – הרי "כיון שיוצא לאויר העולם בא מלאך וסותרו על פיו ומשכח", והרי שהגדר שמתגלה בגומרה של תורה הוא ביציאה של עובר לאויר העולם, שמצד אחד זה גומרה של תורה, אבל מהצד השני של הדברים זה שכחת התורה, זה האופן של "משכחה", כשהוא יוצא לאויר העולם, ולכן כאשר העובר יוצא לאויר העולם, הוא צריך להתחיל ללמוד את התורה מחדש, "קטן היודע לדבר אביו מלמדו שמע ישראל ה' אלוקינו ה' אחד", תורה ציוה לנו משה" וגו'.

מה שאנחנו מתחילים את התורה עוד פעם מהתחלה, אז כפשוטו זה מחמת מה שהרישא והסיפא, "נעוץ סופן בתחילתן ותחילתן בסופן", אבל המהלך הנוסף שהתבאר השתא, מתחילים את התורה מהתחלה עוד פעם, עשינו סעודה לגומרה של תורה וכאשר נעשה הגמר נעשה מציאות ה"משכחה", ומכאן ואילך מתחיל עומק חדש של השגת הדברי תורה.

לוחות ראשונות - במדרגת הזכירה, ובלוחות שניות יש מציאות של שכחה

- שרשי הדברים - דברי הגמ' בריש עבודה זרה שאלמלא חטאו ישראל בחטא העגל, היו לומדים תורה ולא היו משכחים, ונמצא ששכחת התורה שיש בידינו השתא הוא מחמת חטא העגל, לוחות שניות שניתנו, ניתנו במהלך של שכחה, ולכן בלוחות ראשונות נאמר בהם 'זכור' ובלוחות שניות נאמר בהם 'שמור', כלומר לוחות ראשונות הם בדרגת הזכירה **בעצם**, לכן נאמר בהם 'זכור', כלומר לא שיש **מצוה** לזכור, כמו "זכור את אשר עשה לך עמלק", אלא כוונת הדבר היא, שזה עומד וזכור מצד עצמו, זה נקרא 'זכור' במדרגת לוחות ראשונות, אבל במדרגת לוחות שניות שנאמר בהם 'שמור', כלומר שיש מציאות של שכחה, ואז צריך להיות ה'שמור' בבחינת "ואביו שמר את הדבר", אבל יש כאן כבר מציאות של שכחה.

והשורש של הדברים הוא - כשמשנה רבינו עלה להר, כדברי חז"ל כידוע "היה לומד תורה ומשכחה עד שניתנה לו במתנה", כש"ניתנה לו במתנה" בלוחות ראשונות, נשאר בידינו גם ה'ניתנה לנו במתנה" שאין שכחת התורה, אבל בלוחות שניות שהוא חוזר ועולה להר, א"כ אין את אותה מתנה שנתגלתה אלא מתגלה הצד ההפוך של הדבר, -יתכן שזה לא אצל משה עצמו, אלא מצד שורש הניתנה לכנסת ישראל - ואז נשאר רק ה"לומד תורה ומשכחה", ולצורך כך זהו מה שמצינו בגמ' "תנא מיניה ארבעין זימנין ודמי ליה כמאן דמנח בכיסיה", זה דייקא "ארבעין זימנין", כלומר במדרגת העליה של ארבעים יום להר, וכיון שהעליה האחרונה היא במדרגה של תורה שיש בה שכחה, מהשורש של "היה לומד תורה ומשכחה", אז צריך שיהיה "תנא מיניה ארבעין זימנין", לצורך שיהיה "כמאן דמנח בכיסיה", לעורר את הזיכרון הראשון של משה שלבסוף "ניתנה לו במתנה".

אבל מ"מ א"כ האור של הלוחות הראשונות מונח בהן מציאות שאין בהם שכחה, והאור של הלוחות השניות נמצא בהם מציאות של שכחה, ובעיקר כמו שחודד זה לא אצל משה עצמו כי משה רבינו קיבל לוחות ראשונות, אלא זה בעיקר ביחס לקבלה דידן שאנחנו מקבלים את התורה - שיש בהם שכחה.

“קרן עור פני משה” - מכח ה“אינו משכחה”

ולפי זה מציאות ההארה כאשר משה רבינו יורד מן ההר בירידה האחרונה, ויש גילוי מצד מדרגתו של משה מעין לוחות ראשונות, אבל לדין המדרגה היא לוחות שניות, ולכן נאמר בקרא “והנה קרן אור פניו ויראו מגשת אליו. וראו בני ישראל את פני משה כי קרן אור פני משה”, “קרן אור פני משה”, יש בר’ מנחם מנדל משעקלוב שאומר ש”סכות” כשזה חסר ו’ שאחר הס’, עולה בגימטריא פני משה, ועומק הדברים כאשר האיר ההארה של משה רבינו בירידתו מן ההר, ההארה שהאירה מצידו היא מעין ה”לומד תורה ואינו משכחה” כמו שהוזכר, ולכן לא יכלו להביט בפני משה כי קרן אור פניו כלומר - אצל כל אדם ואדם בשעה שהוא יוצא לאוויר העולם הוא משכח - לכן אפשר להביט בפניו, אבל אם כשעובר היה יוצא לאוויר העולם הוא לא היה משכח א”כ אור התורה היה בוקע בו, מעין נתן צוציתא שנאמר עליו שמאיר בו הציץ - דוגמא בעלמא -.

ואשר על כן, אצל משה רבינו שזו היתה מדריגתו, לא יכלו להביט בפניו “כי קרן אור פניו”, היה קרינת אור הפנים מאותו כח של “תורה שאינו משכחה”.

שורש הסוכה - במסוה דמשה רבינו

ולשם כך נאמר “ויתן על פניו מסוה”, וא”כ, מכאן ואילך, בהבנה בהירה, כפשוטו, זה המסוה שניתן על משה רבינו, אבל בעומק מונח כאן כח, זה שורש ל’צילא דמהימנותא’, להסתיר את האור שאז זה הופך להיות מציאות של צל זה השורש לחג הסוכות. בחג הסוכות כאשר אנו עושים סוכה - “וחג הסוכות תעשה לך”, הסוכה היא להסתיר את האור של המתן תורה של הלוחות השניות - של מדרגת משה שהתגלה בלוחות שניות, התגלה ה”כי קרן אור פניו” ולא יכלו להביט בפני משה, וא”כ נצרך לתת מסוה לדורות לאותה הארה, והמסוה לדורות לאותה הארה - שזה פנים אחד במהות הסוכה, זה סכות שכמו שהוזכר זה בגימטריא פני משה, כלומר הסוכה באה להסתיר את ה’פני משה’, “כי קרן אור פניו”, לא ניתן לראות את אור פני משה ולצורך כך נעשה המציאות של חג הסוכות, זה העומק של ההארה של חג הסוכות.

גמר קבלת התורה בשמיני עצרת - מכח המסוה דסוכות

וא”כ, סוכות הוא הממוצע בין יום הכיפורים לשמיני עצרת - ‘שמחת תורה’.

- הרי יום הכיפורים הוא שורש הירידה של הלוחות, מכוחו של משה, לא יכולים להביט בפני משה, שאז נעשה מציאות של הסתרה, מסוה, ואצל כלל ישראל זה סוכות, מעין מה שנאמר “ומשה יקח

את האהל ונטה לו מחוץ למחנה" וגו' "והיה כל מבקש ה' יצא אל אהל מועד אשר מחוץ למחנה", מה ש"נטה לו מחוץ למחנה", זה מעין חג הסוכות שאדם יוצא מביתו למקום אחר זה השורש של הדבר שנאמר אצל משה לאחר חטא העגל, וע"י כן נעשה צמצום למציאות האור שזה בבחינת 'צילא דמהימנותא', ומכח כך מגיע האפשרות לקבל את התורה - זה שמיני עצרת 'עושים שמחה לגומרה של תורה' כמו שנתבאר.

פני חמה דמשה - משורש 'אינו משכחה' דלוחות ראשונות, מדוגת פני לבנה דיהושע -

לוחות שניות

אבל יתר על כן, תוקף מציאות ההארה שמתגלה מכח הלוחות הללו שניתנו, שנצרך לעשות להם מציאות של הסתרה, יש עוד רמז נפלא שכתוב בר' מנחם מנדל משעקלוב, הזכרנו שסכות בגימטריא פני משה, זה גימטריא אחת, והוא אומר גימטריא נוספת, יש שס"ה ימים בשנות החמה, שי"ן, סמ"ך, ה"א, במילוי, עולה ג"כ בגמטריא של סכות, ושל פני משה, וזה הרי נאמר, כדברי הגמ' הידועים במסכת בבא בתרא, "זקנים שבאותו הדור היו אומרים פני משה כפני חמה, פני יהושע כפני לבנה, אוי לה לאותה בושה, אוי לה לאותה כלימה", פני משה הוא כפני חמה, וסכות שהוא בגימטריא שס"ה במילוי כמו שהוזכר, שזהו ימות שנת חמה, זהו בגימטריא פני משה, כלומר זהו תוקף ההארה שנתגלתה במציאות של פני משה.

גימטריא שלישית שהוא אומר [-הדברים מפוזרים בספריו], הרי כידוע עד מאד, הסיפא של התורה היא ל', והרישא של התורה היא האות ב' "לעיני כל ישראל", "בראשית", והיכן הגילוי של זה בפועל בקריאתנו, זה ביום שמחת תורה בשמיני עצרת, ל' וב' במילוי, למ"ד, בי"ת, עולה בגימטריא סכות - פני משה, ושס"ה במילוי שהוזכר. וזה ברור, כל ל'-ב' הוא שורש ללבנה כידוע, וא"כ מצד אחד זה גימטריא של שס"ה, ומצד שני זה גימטריא של לב בבחינת פני יהושע כפני לבנה, מצד מדרגת משה רבינו המדרגה היא - אופן של תורה "לעיני כל ישראל", כך משה רבינו מסיים את ספרו, ויש בזה מחלוקת בגמ' שמונה פסוקים אחרונים שבתורה מי כתבן, אם משה כותבן בדמע, או שיהושע כותבן, כלומר יש בהם בחינה שהם שייכים למשה, ויש להם בחינה שהם הממוצע שהם שייכים ליהושע, זה ההבחנה של שמיני עצרת השמונה פסוקים אחרונים שבתורה הללו שהגמ' שואלת עליהם 'מי כתבן' - זה הממוצע בין מדרגת משה למדרגת יהושע, זה ההארה של השמונת ימים הללו, השמונה פסוקים הללו.

ומכח כך יש שורש הארה לתורתו של יהושע, שמחזיר את הדבר מ"לעיני כל ישראל" - ל"בראשית", זה מדרגת פני יהושע, זה הלב, הלבנה, 'פני יהושע כפני לבנה', שהוא מחזיר את התורה למדרגה של - מסיפא לרישא.

וכמו שאומרת הגמ' בתמורה בדף ט"ז, כידוע מאד, שבימי אבלו של משה נשתכחו ההלכות, עד שבא עתניאל בן קנז והחזירם בפלפולו, והרי הגמ' אומרת שם קודם לכן, שקודם פטירתו של משה, אמר משה ליהושע שאל ממני כל מה שיש לך לשאול.

ובעומק, מונח כאן הדבר, קודם שהוא נסתלק הוא אומר ליהושע לשאול, מכח מה הבקשה כאן לשאול? - אז כפשוטו זה מחמת שלאחר מכן הוא לא יכול לשאול, אבל בעומק יותר זה מחמת שמתחילה להתפס כאן התפיסה של השכחה שתתגלה במיתתו של משה רבינו, כמו שהיא התגלתה למעשה לבסוף, נמצא שהמעבר מחייו של משה במיתתו של משה, להנהגת יהושע, מוליד מהלך של שכחה, שזהו מה שנשתכחו בימי אבלו שלושת אלפים הלכות.

-זה בדיוק סדר הדברים שנתבאר, שמצד משה שיש לו שורש בלוחות הראשונות, ששם נאמר "היה לומד תורה ואינו משכחה", לכן גם מכח העתקה מלוחות ראשונות ללוחות שניות משה עוד נמצא בנקודת הממוצע שיש שורש של "לומד תורה ואינו משכחה", שזה ה"כי קרן אור פניו", שאצל כל אדם אין "קרן אור פניו" כי הדברי תורה שלו משכחין, ודוגמא בעלמא מה שמוזכר בדברי רבותינו שבשעה שהאדם עושה מצוה - היא מאירה בפניו ובסוף היום היא מסתלקת, ויש מצות שהיא אינה מסתלקת, ושורש הדבר של מה שאינו מסתלק זה הדברי תורה שדברי תורה אינם מסתלקים.

מדרגת 'תמיד' דמשה ומדרגת 'תמיד' דיהושע

- הרמז הנוסף שנמצא בדברי ר' מנחם מנדל משעקלוב שהוזכר, שלמ"ד - בי"ת במילוי, עולה בגימטריא סכות - פני משה ושס"ה במילוי, זה הל"ב במילוי - אבל המובלע בתוך הל"ב אם נוציא את האותיות ל' וב' מהמילוי שבהם, ישארו אותיות תמיד - למ"ד, בי"ת, המובלע בתוך אותיות ל"ב זהו המדרגה של תמיד, ועומק הדברים הוא, מצד המדרגה של משה רבינו, יש שורש של דברי תורה שהם נמצאים באופן של 'תמיד' בעצם. אבל מצד מדרגת יהושע, בנביא יהושע נאמר "והגית בו יומם ולילה", והגמ' במנחות דף צ"ט דורשת לגבי שעור חיוב תלמוד תורה כמה חייב האדם ללמוד, אומרת הגמ' שהוא יוצא בקריאת שמע שחרית וערבית מכח הקרא של "והגית בו יומם ולילה", שזה מעין התמיד - אבל זה לא תמיד גמור - כלומר במדרגת משה, כדברי חז"ל

"שלושה דברים עשה משה מדעתו והסכימה דעתו לדעת השכינה", ואחד מהם הוא מה שפירש מהאישה מחמת שהוא מוכן תמיד לנבואה, כלומר הוא במדרגה של 'תמיד' בעצם, אבל המילוי של ה"ב שזה בחינת יהושע - לבנה, המילוי שלו הוא ג"כ אותיות תמיד, אבל ה'תמיד' הזה שמתגלה אצל יהושע הוא כבר לא ה'תמיד' שמתגלה אצל משה רבינו, זה הופך להיות 'תמיד' רק באופן של "והגית בו יומם ולילה", שהתורה עצמה היא מעין מצוה והיא לא 'תמיד' כפשוטו, זה מכח מדרגת יהושע, והרי הגמ' במנחות אומרת שזה דברי ר' ישמעאל שסובר במסכת ברכות שנצרך לעשות מלאכתו, לעסוק בזריעה וחרישה, לכן יש שעור של תלמוד תורה באופן של ערב ובוקר.

וזה דייקא נאמר בכניסתן לארץ ישראל, ולא במדבר ששם הרי היה יורד להם מן, והרי כניסתן לארץ ישראל ע"י יהושע דייקא, ולכן יש שורש של הדברים שהתורה הופכת להיות מ'תמיד' כפשוטו לאופן של "והגית בו יומם ולילה", מחמת שהוא עסוק בזריעה ובחרישה, שע"י שיש את פעולת האדם, זה יורד ממדרגת ה'תמיד'.

ולפ"ז להבין עמוק, זה המהלך שנתבאר שחג הסוכות מעתיק מיום הכיפורים לשמיני עצרת, ראשית כל הזכרנו בראשית הדברים כפשוטו, "ויתן אל פניו מסוה", והמסוה שניתן בפועל אצל כל קומת הנפשות, זה מדרגה של חג הסוכות, הוא המסוה, ה'צילא דמהימנותא', הוא מצל על אור האמונה, על ה"כי קרן עור פניו".

ענני הכבוד במדבר - במדרגת משה, 'חג האסיף' - במדרגת ארץ ישראל דיהושע

אבל בעומק יותר, הרי חג הסוכות נקרא חג האסיף - "באספך מגרנך ומיקבך", כאשר אוספים את התבואה, כלומר שמתגלה התוקף של נקודת העמל שהיתה בבחינת "הזורעים בדמעה ברונה יקצורו", כאשר אוספים את כל התבואה לא מתגלה רק התבואה שאוספים בפועל, אלא כאשר אוספים את ה'גרנך ויקבך', מתגלה האופן שכל צורת הדברים הוא באופן של עמל ויגיעה, זריעה וחרישה, שזה כשיטת ר' ישמעאל, דלא כרשב"י, כלומר מתגלה המציאות של תפיסת הדבר של מדרגת יהושע, מדרגה של כניסה לארץ ישראל, לא מדרגת משה, שבזכותו ירד המן במדבר.

והרי כשמתבוננים זה דבר נפלא, עד כמה שיש את ההארה של מן במדבר "לא ניתנה תורה אלא לאוכלי המן" שירד בזכותו של משה, א"כ כל החפצא של חג הסוכות לא שייך שיקרא "באספך" כי הרי אין מה לאסוף, אין זריעה אין חרישה ואין קצירה, וממילא אין אסיפת התבואה, וכל החידוש שחג הסוכות הוא בבחינת "באספך מגרנך ומיקבך", זה רק באופן של יהושע בכניסתם לארץ

ישראל, שיש שעת זריעה ושעת חרישה וקצירה וכו', באופן הזה, אז נעשה השם תואר לחג הסוכות – שהוא נעתק ממדריגתו של סוכות בבחינת ענני הכבוד, עננים עליונים, והוא הופך להיות סוכות כפשוטו, "באספך מגרנך ומיקבך", מהצד התחתון של מדרגת חג הסוכות, זה מכחו של יהושע. וא"כ, חג הסוכות ממוצע בין מדרגת מתן תורה למדרגת שמיני עצרת, שמתגלה הצד התחתון של שיטת ר' ישמעאל בחינת יהושע כמו שנתבאר, על ידי כן נעשה האופן של הממוצע, לא רק מסוה כפשוטו, אלא עומק נקודת המסוה באופן שיש אסיפת הגרנות, וזה גופא מצמצם את עומק נקודת ההארה של "קרן עור פני משה", זה מצמצם את נקודת ההארה, ונעשה שורש לשמיני עצרת, לקבלת מציאותה של תורה.

וברור הדבר – מונח מיניה וביה – יש לנו ראשית של המועדים – חג המצות, אמצע של המועדים חג השבועות, וסיפא של המועדים חג הסוכות, ומה שהוא נקרא 'אסיף' כפשוטו זה אסיפת התבואה, אבל בעומק יותר זה האסיפה של המועדים עצמם שהרי זה סדר של ג' רגלים, למ"ד שסובר שצריך שיהיו כסדרן על מנת לעבור על כל תאחר אם מאחר בהבאת קורבנותיו, שהסדר הוא חג המצות חג השבועות וחג הסוכות, שחג הסוכות הוא הסיפא של המועדים, והוא האוסף את המועדים. – מצד המדרגה התחתונה זה אסיפת התבואה, ומצד המדרגה העליונה יותר זה האסיפה של המועדים.

מהלך המועדים מצד ה'ברא עלמא' ומהלך המועדים מצד ה'איסתכל באוריתא'

ולפ"ז מהלך פני הדברים בעומק – "איסתכל באוריתא וברא עלמא", ב'ברא עלמא' יש מערכת של מועדים שהיא בבחינה שהכל מסביב למציאות התבואה, בפסח נידונים על התבואה, בשבועות נידונים על האילן, ובחג נידונים על המים, כלומר מים לצורך תבואה ואילן שיהיה להם מציאות של קיום, ויתר על כן לצורך מציאות האדם, אבל הכל בנוי במהלכי האכילה והשתיה, זה מהלך אחד שמתחיל בפסח ומסתיים בחג הסוכות.

אבל המהלך העמוק יותר, כמו שהזכרנו קודם לכן, הוא מתחיל ממדרגת מתן תורה, משישי בסיון שניתנה בו תורה, כלומר היה יציאת מצרים ולאחר חמישים יום היה מתן תורה, וכפי שהוזכר פעמים רבות, מלעילא לתתא זה "איסתכל באוריתא וברא עלמא", ומתתא לעילא מתגלה שמה'ברא עלמא' עולים ל'איסתכל באוריתא', זה הסדר של יציאת מצרים שבפסח, ולאחר חמישים יום זמן מתן תורה, תחילה ה'ברא עלמא', ולאחר מכן גילוי של ה'איסתכל באוריתא' לאחר חמישים יום.

ולפי"ז, במהלכי חג הסוכות, חג הסוכות שהוא סיפא של כל המהלך כולו, יש לו שני מהלכים ב'סיפא' שבו. יש לו מהלך של 'סיפא' ביחס לתבואה, לאילן, "נידונין על המים", זה מהלך אחד של 'סיפא' שמתגלה בימים האלו של חג האסיף - "באספך", ויש מהלך שהוא ה'סיפא' של המתן תורה.

- מצד המהלך שהוא סיפא של התבואה - של ה'ברא עלמא', א"כ הוא סיפא של חג המצות, ומצד המהלך שהוא סיפא של ה'איסתכל באוריתא', א"כ המציאות של חג הסוכות היא בשמיני עצרת שעושין שמחה לגומרה של תורה, נמצא שבשמיני עצרת שעושין שמחה לגומרה של תורה - מדין מה שהוא סיפא של כל המועדים כולם, א"כ ה"עיצרו עמי עוד יום אחד" כפשוטו הוא סיפא של פסח, שבועות, סוכות.

שני המהלכים במה ששמיני עצרת רק לישראל

אבל מצד המהלך של המתן תורה אם זה סיפא של המתן תורה - להבין ברור - שם בהכרח שיהיה שמה רק מציאות של ישראל, כי הרי כמו שאומרת הגמ' על הפסוק "מורשה" - 'אל תקרי מורשה אלא מאורשה', לישראל ולא לעכו"ם, שמכח כך עכו"ם שלמד תורה חייב מיתה, א"כ חייב להיות ששמחת היום השמיני שהיא שמחה לגומרה של תורה היא תהיה רק לישראל ולא תהיה לאומות העולם. - ברור הדבר מיניה וביה -, כפשוטו לאחר שהיה סעודה עם כל אומות העולם, כמו שיש בחז"ל שממשילים את זה שיש הבדל בין אשת איש שהיא אם הבנים, שאפשר גם להביא אורחים על השולחן, וזה השבעים אומות, אבל בשמיני עצרת שזה בבחינת כלה בתולה, אין ראוי שיהיה שמה עוד אדם.

והעומק של הדברים - בשמיני עצרת מצד המהלך שהכל זה אכילה - תבואה, פירות האילן, מים, א"כ שייך שיהא כאן עוד אחד, גם אומות העולם, ואפילו הכי מבקש הקב"ה, "עיצרו עמי עוד יום אחד", לעצמו, אבל מצד המהלך שכל סדר הדבר לא מתחיל מפסח, אלא מהלך סדר הדבר הוא מתחיל בשבועות במתן תורה, ב"איסתכל באוריתא וברא עלמא" התורה שקדמה לעולם, א"כ חייב להיות שהיום אחד שמתגלה לבסוף הוא רק "ישראל, קודשא בריך הוא, ואוריתא", מיניה וביה, זה סדר הדברים.

ולפי"ז להבין עמוק יותר, מה ההבדל העצמי בין השבעה ימים ליום השמיני, כפשוטו מצד אחד הוא נקרא שמיני, ומהצד השני הוא 'רגל בפני עצמו' כמו שמבואר בגמ' לענין פז"ר קש"ב, ובדרך רמז מה שאנחנו קוראים בשמיני עצרת בשמחת תורה, את ה'סיפא' של התורה - "לעיני כל ישראל"

ומתחילים "בראשית", שני האותיות האחרונות של התורה הם 'א' ו'ל' שבתִּיבַת יִשְׂרָאֵל, והרישא של התורה "בראשית" – ב' ור' עולה בידינו רל"ג גימטריא רגל, כלומר ששמיני עצרת זה ה'רגל בפני עצמו' של הסיפא של התורה שמתחילה מחדש.

אבל, בעומק יותר נקודת ההבדל בין שמיני עצרת לכל השבעה ימים שלפניו, כל השבעה ימים שנאמר עליהם "חג הסוכות תעשה לך באספך" "בסוכות תשבו שבעת ימים", 'אמרה תורה כל שבעת הימים צא מדירת קבע ושב בדירת ארעי' [גמרא ריש סוכה], והיינו שהיא גופא כיון שמתגלה המציאות של "באספך מגרנך ומיקבך" לכן נאמר "צא מדירת קבע ושב בדירת ארעי", שככל שמתגלה יותר הממון אז נצרך ה"צא מדירת קבע ושב בדירת ארעי", ובדקות, מהו ה'דירת עראי? – לצאת מהבית למקום התבואה זהו גופא נקרא ה"צא מדירת קבע ושב בדירת ארעי", למקום שאינו בית אלא למקומה של התבואה.

אבל בשמיני עצרת הרי אין דין של מקום, אז כפשוטו – כמו שבפסח אין דין של מקום, כמו"כ גם בשמיני עצרת אין דין של מקום, והענין של מקום הוא מיוחד לחג הסוכות.

מהלכי גלות לחוץ לארץ וגלות בתוך ארץ ישראל - לעיר מקלט

אבל בעומק היותר דק של הדברים, התפיסה החיצונית בחג הסוכות, כידוע מאד כמו שאומרים ב'יהי רצון' שלפני הכניסה לסוכה מיסוד דברי חז"ל "שאם נתחיבתי גלות שיהיה זה כפרתי ביציאה לסוכה", מה השורש של הדברים? – מקום הקביעות של ישראל זה ארץ ישראל, והיציאה מארץ ישראל לחוץ לארץ היא נקראת גלות, בנפש זה ישראל – שזה מה שאנחנו מסיימים את התורה "לעני כל ישראל", ובמקום זה ארץ ישראל, וא"כ היציאה מארץ ישראל לחוץ לארץ זה מהלכי גלות, ומעין כך יש גלות בבחינה שה'חוץ לארץ' שולט על ארץ ישראל, וכמו שהוזכר פעמים רבות מאד שזה ההבחנה הנקראת חנוכה [– ובערכין דידן, במאמר מוסגר חנוכה זה המועד דרבנן שמגיע אחרי שמחת התורה – זה מחמת שיש שכחת התורה כמו שהוזכר, שזהו כל החלק של יון – "להשכיחם תורתך", זה יניקה מהמקום של ה"לומד תורה ומשכחה"], וסדר הדברים הוא שזה גלות שחוזרת לתוך ארץ ישראל.

מדריגת הלויים - למעלה מן המקום

והגלות הנוספת שמצאנו זה גלות בתוך ארץ ישראל שזהו הדין של רוצח בשגגה "ונס אל אחת ההרים האלה וחיי", שלושה ארצות שקולטים בארץ ישראל ושלושה בעבר הירדן ועוד מ"ב ערי הלויים, שכל אלה קולטים לרוצח בשגגה – זה גלות בתוך ארץ ישראל, ומה שגולים לערי הלויים

היינו שלהם אין חלק ונחלה בתוך ארץ ישראל "כי אני חלקם ונחלתם בתוך בני ישראל" כמו שמפורש בקרא, ולפי"ז עומק הדבר שכל מי שגולה גולה לערי הלויים, מאיפה שורש הדבר שהגלות היא לערי הלויים? - גדר הדבר - ללויים אין אחיזה בארץ ישראל, ומהצד התחתון מי שאין לו אחיזה בארץ ישראל זה מוגדר נמי שיוצא לגלות, אבל מהצד העליון מי שאין לו אחיזה בארץ ישראל זה נובע מהמדרגה של - למעלה מן הארץ, למעלה מן המקום - זה מדרגתם של הלויים, על שבט לוי נאמר "תומיך ואוריך לאיש חסידך", ה'אורים ותומים' שהשורש שלהם בארון זה בגדר "מקום ארון אינו מן המידה".

- "בזאת יבוא אהרון אל הקודש" אחת בשנה, הכהן גדול נכנס ל"מקום ארון אינו מן המידה" - ומשם חלקו בארץ ישראל זהו ה"אני חלקם ונחלתם", ולכן אין להם חלק בארץ ישראל, אחיזת כח שבט לוי בארץ ישראל ששרשם הוא הכהן הגדול אהרון הכהן, אהרן אותיות ארון, כמו שהוזכר פעמים רבות מיסוד דברי רבותינו, שורש אהרן הוא בארון, והאור שמתגלה מכח הארון הוא למעלה ממדרגת מקום, "מקום ארון אינו מן המידה", ומשם נאמר "אני חלקם ונחלתם בתוך בני ישראל".

ובערכם שלהם, ארץ ישראל עצמה היא נקראת גלות, "אבן היתה שם מימות נביאים ראשונים ושתיה היתה נקראת" [משנה ביומא דף נ"ג ב'], זהו אבן השתיה שעליה נמצא הארון, "מציון מכלל יופי" משם מתפשט ארץ ישראל לחד מ"ד בסוגיא שם ביומא [נ"ד ב'], ובערך למדרגת "מקום הארון אינו מן המידה", כל ארץ ישראל נקראת גלות.

על אהרן הכהן בחינת כהן גדול נאמר "ומן המקדש לא יצא", וכמובן בתוך המקדש עצמו יש לו את המקום שלו, והוא לא נטמא לשבעה קרובים, כלומר הוא לובש ח' בגדים והוא לא נטמא לז' קרובים, והיינו בערכין דידן שהוא לא שייך רק לז' ימי סוכות, אלא הוא שייך לח' העליון, אבל מ"מ, בגדר "מן המקדש לא יצא" מקומו הוא בבית קדשי הקדשים, ואין הכי נמי הוא נכנס לשם רק פעם בשנה, אבל זה מקומו - במקום שהוא 'אינו מקום', אין לו שייכות לצאת מבית המקדש כי הוא שייך למקום שאינו מקום, זה מדרגת כהן גדול שהוזכר.

ומ"מ א"כ ערי הלויים שהם ערי מקלט לקלוט את כל מי שרוצח בשגגה, הרי מי שרוצח בשגגה הוא מתחייב גלות מהצד התחתון, וכאשר הוא גולה לערי מקלט של ערי הלויים, כלומר הוא גולה לאותו מקום שמצד מדרגת הלויים כל ארץ ישראל היא בבחינה של גלות, ועל ידי כן מאיר בו ה'מקום שאינו מקום' שזה עומק התיקון של רוצח.

מצד הרוצח הראשון שהיה בתורה, קם קין על הבל אחיו והרגו, ושם נאמר – "קול דמי אחיך צועקים אלי מן האדמה", כלומר האדמה בלעה את דמו, וא"כ איפה מקום תיקונו – ב'מקום שאינו מקום' שם מקום תיקונו, שם הוא שורש נקודת הדבר של ערי הלויים שקולטים לכל רוצח בשגגה.

סוכה בחינת גלות בארץ ישראל

ולפי"ז לענינא דידן, בכל חג הסוכות כאשר אנחנו יוצאים לסוכות שזה מכח "אם נתחייבתי גלות", אז יש כפשוטו חיוב גלות לחוץ לארץ אבל היא גופא – הרי אנחנו אומרים שאם נתחייבתי גלות שזה יחשב כאילו יצאתי לגלות, זהו משורש הגלות בתוך ארץ ישראל שזהו שורש הגלות של ערי הלויים שרוצח בשגגה גולה בתוך ארץ ישראל, מכח כך יש שורש של חג הסוכות, שהסוכה היא בבחינת גלות בתוך ארץ ישראל.

אבל יתר על כן, כח הגלות שמתגלה מכח ערי הלויים, היא מאירה את עומק ההארה של תיקון הגלות במקומה של ארץ ישראל, שזה שורש קדושת הסוכה שנתבארה, אבל זה עדיין במדרגה של ארץ ישראל, במדרגה של מקום, רק במדרגה של גלות בתוך ארץ ישראל.

שמיני עצרת - למעלה מתפיסת המקום

אבל, יתר על כן, מדרגת שמיני עצרת "עושים שמחה לגומרה של תורה", כאשר מתגלה עומק נקודת ההארה במדרגת שמיני עצרת, לא רק חג הסוכות שיש עדיין בחינה של מקום, אלא מדרגת שמיני עצרת של "עיצרו עמי עוד יום אחד", מהו "עיצרו עמי עוד יום אחד" – זה העומק של שמיני עצרת – ב'מקום שאינו מקום' אורה של תורה, זה ההגדרה של הארת הארון שמתגלה בשמחת תורה, היא למעלה מהמקום היא למעלה מחג הסוכות "חג הסוכות תעשה לך" "בסוכות תשבו שבעת ימים" – עדיין יושבים במדרגת מקום – אבל כאשר מתגלה למעלה מכך מדרגת שמיני עצרת – עולים למעלה מתפיסת המקום ל'מקום ארון אינו מן המידה' זוהי שמחתה של תורה.

– וזה מקביל למה שהוזכר קודם לכן, המהלך מפסח עד סוכות שייך ל'ברא עלמא' וממילא, השמחה היא במקום, אבל המהלך משבועות עד שמחת תורה זה מהלך של 'איסתכל באוריתא' שהתורה קדמה לעולם, וא"כ, עומק השמחה שמתגלה בשמחת התורה ב'עושים שמחה לגומרה של תורה' הוא ב'איסתכל באוריתא' שלפני ה'ברא עלמא', וא"כ אין מציאות של מקום ה'מקום ארון אינו מן המידה' זה השורש של מציאות ה'שמחת תורה'.

הקפות דסוכות והקפות דשמחת תורה

והרי נהגין בסוכות להקיף את מקום קריאת התורה בד' מינים, מיסוד מה שמבואר בסוגיא בסוכה שהיו מסובבים את המזבח בערבות בכל יום ויום עד הושענא רבא, ויתר על כן כאשר מתגלה שמחת תורה המנהג הוא ג"כ להקיף את מקום קריאת התורה, חוזרים ג"כ מעין אותם הקפות ז' פעמים.

ועומק נקודת ההבדל להמתבאר, כאשר מקיפים את המקום בשבעת ימי חג הסוכות זה בבחינת "ארחץ בנקיון כפי ואסובבה את מזבחך ה'" "אסרו חג בעבותים עד קרנות המזבח" - מקיפים את התפיסה שנקראת מקום, ודייקא במזבח עצמו שהרי במזבח יש בו אופן של הקרבה יש את הדם שנבלע יש את היין שיורד לשיתין, וכן את המים שיורדים לשיתין בחג הסוכות, אבל כל זה עדיין בהבחנה של מקום הדם שנבלע הוא באופן של מקום.

אבל כאשר מתגלה הארה של שמיני עצרת שהיא הארה של למעלה מתפיסת המקום, שזה עומק נקודת השמחה שהיא למעלה ממדרגה של מקום, גדר הדבר מה שמקיפים בשמחת תורה - לא מקיפים את המקום אלא מקיפים את התורה, זה ההיקף שמתגלה בשמיני עצרת, וכידוע מקום בגימטריא הקף, כלומר יש מה שמקיפים את המקום מדין המקום כפשוטו שזה ההארה של חג הסוכות, שזה הבחינה של 'צא מדירת קבע ושב בדירת ארעי' שזה דין של 'מקום ארעי', ויש את ההארה שמתגלה בשמיני עצרת ששם עומק תכונת ההארה, ה'תוך' של ההארה היא ההארה ש'למעלה ממדרגת המקום', ושמה ההיקף הוא היקף מסביב למציאותה של תורה, זה גופא ההיקף שמתגלה במציאות של שמיני עצרת.

ולכן כאשר מסיימים את התורה מתחילים את התורה עוד פעם, מהצד התחתון הוזכר קודם לכן שזה מדין ילד שכשהוא יוצא לאויר העולם הוא משכח ועוד פעם הוא מתחיל ללמוד, שאז מלמדים אותו את התורה עוד פעם מהתחלה, זה מהצד התחתון של התורה.

אבל מהצד העליון של התורה, מתגלה המקום שכמו שהוזכר שהוא בגימטריא הקף עם הכולל, כלומר מתגלה הקף עליון יותר שהוא בהבחנה של הקף של מציאותה של תורה, זה עומק ההארה של שמיני עצרת "עושים שמחה לגומרה של תורה" שזהו מצד מדרגת ההארה של מציאות התורה.

הארת הסוכה - מלמעלה, הארת שמחת תורה - מלמטה

ולפי"ז להבין ביתר עומק, את שלמות תוקף ההארה שמתגלה בחג הסוכות, כפשוטו - "צא מדירת קבע ושב בדירת ארעי" היינו שהמקום הוא אותו מקום ורק שבאותו מקום משתנה מה שעושים

בו, או שבונים בית או שבונים סוכה, ומקודם הגדרנו בדקות יותר ש"צא מדירת קבע ושב בדירת ארעי" היינו - תצא ממקום של בית למקום של שדה למקום של תבואה, אבל עדיין זה באותו ערכין של מציאות של מקום, והיינו שבחג הסוכות משתנה המציאות של כתלים, ובדקות יותר זה לא רק הכתלים אלא הסכך, שהרי בסוכה העיקר הוא הסכך, 'סוכה על שם הסכך - הצל, היא קרויה סוכה'.

אבל כשמתגלה ההארה של שמיני עצרת, לא מתגלה כעין הגילוי שבסוכה שהיא דירת עראי, אלא מתגלה שהקרקע עצמו נעשה בו מציאות של עראי, בשמיני עצרת נעשה עראי בקרקע, מתגלה ה"מקום ארון אינו מן המידה". זה ההבדל העצמי בין מדרגת חג הסוכות לבין מדרגת שמיני עצרת, במדרגת חג הסוכות עיקר ההארה של הסוכה היא מלמעלה סוכה על שם צל היא קרויה, וכיון שעיקר ההארה של חג הסוכות - היא מתגלה מלמעלה, לכן בחג הסוכות שמים מסווה, זהו מציאות הסכך ששמים.

אבל בשמיני עצרת - שמחת תורה, שעושים סעודה לגומרה של תורה, שם עיקר ההארה היא לא מלמעלה, אלא עיקר ההארה מתגלה מלמטה, עוקרים את מציאות המקום, שהמקום הרי, תמיד נמצא תחת לדבר עצמו, זהו עומק נקודת הדבר.

- יש כאן הבדל עצמי ונחמד את הדברים, התפיסה הפשוטה היא, שיש עליונים ויש תחתונים, וכל שפע שנמצא בתחתון מגיע ממצאות העליון, "סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה ומלאכי אלוקים עולים ויורדים בו", וא"כ השפע מגיע מלעילא, זהו שפע בבחינת "עיניים נושאים לשמים", ואז נעשה מציאות של מלעילא לתתא, וזה גדר מצות חג הסוכות, שכל יסוד הסוכה היא במה שעל שם הצל היא קרויה, שזהו הסכך שנמצא מלעילא, וא"כ שורש עומק ההארה מגיע מלמעלה למטה, זה ההגדרה של סוכה.

אבל בשמיני עצרת מתגלה ב"עושים שמחה לגמרה של תורה", שמקור כל השפע, גילוי הוא לא מהצד העליון, אלא מקור כל השפע מגיע מלמטה, וכידוע כל מקום נקרא **מקום** כמו שביאר ר' חיים וואלוז'ינר מלשון **מקיים**, זה מציאות של מקום המקיים של כל דבר הוא מקומו של הדבר, והמקום של הדבר נמצא מתחתיו, המקיים שנמצא מתחתיו הוא עומק ההארה שמתגלה בשמיני עצרת.

מקום בית המקדש וגילוי ה"מקום שאינו מקום" שבבית המקדש

הזכרנו את דברי המשנה בסוף מסכת תענית שנאמר שם "ביום חתונתו וביום שמחת לבו", והמשנה דורשת שם "יום חתונתו" - זה יום מתן תורה שניתנו בו לוחות שניות, 'וביום שמחת לבו' - זהו בנין בית המקדש שיבנה במהרה בימינו אמון, [- זה הלשון שנאמר שם], אבל בלשון אחר יש בדברי רבותינו מהו 'יום שמחת לבו' - שזה קאי על ההארה של חג הסוכות ובפרט על ההארה של שמיני עצרת, היפך מפשוטם של דברים שזה מה שמבואר במשנה שזה קאי על בנין בנין בית המקדש - שזה מהלך אחד, יש מהלך נוסף שהוא מהלך שנקרא שמיני עצרת, מקביל לאותו מהלך של בנין בית המקדש.

'יום שמחת לבו', או שהוא מקום בית המקדש, שזה מה שנאמר על מקום בית המקדש, 'וישכב במקום ההוא וילן שם כי בא השמש ויחלום והנה סולם מוצב ארצה, וגו', והנה מלאכי אלוקים עולים ויורדים בו", זוהי הקדושה של בית המקדש מצד יעקב, "יעקב קראו בית", זה נקרא 'יום שמחת לבו', שהוא בנין בית המקדש שיבנה במהרה בימינו, בהדגשה, זה בנין הבית, וזה מצד שבבנין הבית מתגלה, שבית המקדש של מטה מכוון כנגד בית המקדש של מעלה, ובית המקדש של מעלה משתלשל ויורד למטה, זה בית המקדש השלישי כדברי רבותינו כידוע.

אבל יש מהלך עמוק יותר במדרגת מקום בית המקדש, הגילוי שמתגלה במקום בית המקדש הוא עומק ההארה של "מקום ארון אינו מן המידה", מה ש"מקום ארון אינו מן המידה", הגדרת הדבר, שהרי "אברהם קראו הר, יצחק קראו שדה, ויעקב קראו בית", ובחג הסוכות הרי אין לנו את המדרגה של "יעקב קראו בית", שהרי "יעקב נסע סכותה ויבן לו בית ולמקנהו עשה סכות", ועל זה נצטוונו "תשבו בסכות", וא"כ כאשר אנחנו יושבים בסכות אנחנו לא יושבים במדרגת הבית, שהרי ה"ולמקנהו עשה סכות" זוהי מדרגת חג הסכות, וא"כ אנחנו יושבים במקום שנקרא הר, אנחנו יושבים במקום שנקרא שדה, אנחנו יוצאים ממדרגת המקום של 'בית' למדרגה של 'הר' ו'שדה', ובפשטות זה מה שהוזכר שזה המדרגה של החזרה מהמהלך של חג הפסח, ובדרך רמז הר ושדה זה ר"ת שה, זהו ה"שה לבית אבות שה לבית" שלוקחים בחג הפסח.

אבל בעומק יותר, בשמיני עצרת שעושין שמחה לגמרה של תורה, בשמחת תורה מתגלה ההארה של מקום בית המקדש - שאינו מקום - , זהו השמיני עצרת שנאמר בו "עיצרו עמי עוד יום אחד". "שלוש פעמים בשנה יראה כל זכורך את פני האדון ה'" זה דין בראיית פנים בבית, אבל בשמיני עצרת שהוא רגל בפני עצמו שעושים בו שמחה לגמרה של תורה - זה לא רגל מדין הבית, אלא זהו רגל מדין "מקום ארון אינו מן המידה", וכמו שהוזכר שהסיפא והרישא של התורה - הא'-ל'

והב'–ר' הם בגימטריא רגל, שזה מה שקוראים בשמחת תורה, מתגלה ה"רגל בפני עצמו", כלומר אם הוא רגל בפני עצמו א"כ הוא רגל אחד.

ג' עמודים שעליהם העולם עומד, וגילוי הרגל אחד שעליו עומד העולם

יש כאן עומק נפלא, הרי "על שלוש עמודים העולם עומד, על התורה ועל העבודה ועל גמילות חסדים", כל דבר שרוצים להעמיד אותו, מעמידים אותו לפחות על שלוש רגליים, אבל, על שתי רגליים הוא לא יכול לעמוד, זהו שלושה עמודים שעליהם העולם עומד בבחינת ג' אבות, או ארבעה רגליים שבמרכבה כנגד הארבע אמהות, אבל זהו מהלך שנצרך כשבאים להעמיד דבר.

כשהקב"ה אומר למשה רבינו ללכות את בני ישראל – "ואעשה אותך לגוי גדול", כדברי חז"ל כידוע, אמר משה להקב"ה, ומה כסא של ג' רגליים לא עומד לפניך בשעת כעסך, כסא של רגל אחת קל וחומר שאינו יכול לעמוד, ולכאוי זה טענה אמיתית, וא"כ מה היה סברת המקום.

'מונח כאן בדיוק מהלך פני הדברים – מדין העולם, הוא עומד על שלוש רגליים, זה מצות שלוש רגלים, "שלוש פעמים בשנה יראה כל זכורך את פני האדון ה'", והיכן? – בבית, במקום של בית, שהוא עומד לפחות על שלוש.

אבל בבחינה של 'רגל בפני עצמו', שזהו שמיני עצרת שהוא רגל בפני עצמו, כוונת הדבר שהוא עומד על רגל אחת, וזה פשוט, זה לא 'רגל בפני עצמו' שהוא עוד רגל, אלא זה ההגדרה הוא 'רגל בפני עצמו'.

– וגם מה שכפשוטו הוא כנגד דוד המלך שמצד כך הוא רגל רביעי שבמרכבה, בעומק זה הינו הרך הוא מצד אחד רגל רביעי שדוד הוא מדין רביעי, אבל מצד שני על דוד נאמר שהוא "ראש השלישים" – ראש לג' אבות, הוא רגל בפני עצמו.

'רגל בפני עצמו' שמתגלה בשמיני עצרת, כלומר שהעולם עומד על רגל אחת, וכדברי הגמ' בחגיגה – על מה העולם עומד, שלחד מ"ד העולם עומד על שבעה רגליים – "חצבה עמודיה שבעה" וכו', כל השיטות שם עד המ"ד התחתון – 'על מה העולם עומד על עמוד אחד וצדיק שמו, שנאמר "וצדיק יסוד עולם", זה ההבחנה של 'מקום ארון', אבן השתיה, שהוא מקום השיתין, שממנו הושתת העולם, זהו "צדיק יסוד עולם", על זה עומד מציאות העולם, על רגל אחת.

איך אפשר להעמיד עולם על 'רגל אחת'? – ה'רגל אחת' זהו בבחינת 'מקום ארון אינו מן המידה'.

“גייריני על רגל אחת” - מכח ‘רגל אחד’ דשמיני עצרת

אותו הגר שבא להתגייר אצל שמאי, ולאחר מכן אצל הלל, ובקש “למדני כל התורה כולה על רגל אחת”, זהו אותיות גר שבתית רגל - ועל זה כתוב שם “דחפו שמאי באמת הבנין” - למה דווקא באמת הבנין? - כי בנין לא יכול לעמוד על רגל אחת, אדם עומד על שתי רגליים, מקום - בית, וכדו', צריך לפחות שלוש רגליים, ובמרכבה ארבע רגליים, [זהו שתיים, שלוש וארבע, שזה סוגיא רחבה לעצמה] ולכן, כשאותו הגר מבקש 'למדני את כל התורה כולה על רגל אחת', 'דחפו שמאי באמת הבנין', כי אמת הבנין מגדירה שבנין לא יכול לעמוד על רגל אחת, על מה העולם עומד, על שלושה עמודים.

וכשהוא בא להלל וכן גיירו, מכח “מה דעלך סני לחברך לא תעביד, ואידך פירושא הוא, זיל גמור”.

מאיפה השורש שהגר מבקש להתגייר על רגל אחת? - מה'רגל בפני עצמו' של שמיני עצרת, הוא רגל לעצמו, זהו גדר שהעולם עומד על רגל אחת, וה'רגל אחת' הזו דייקא הרי אין צירוף לשבעים אומות, שהרי בכל שבעת הימים, השבעים אומות יכולים להצטרף לשבעה ימים שמקריבים להם פרים, ושם העכו"ם עדיין אינו צריך לגמרי להתגיר יש לו מקום בסעודה, ואיפה המקום שבו מגיע עיקר התביעה שמבקש הגר להתגייר? - כשמגיע השמיני עצרת, ואז הקב"ה אומר דווקא לישראל “עיצרו עמי עוד יום אחד”, ששם אין מקום לעכו"ם משם מגיע התביעה של “גייריני”.

אבל, יתר על כן, מה שהוא מבקש להתגייר זהו ע"י “למדני כל התורה כולה”, הוא לא בא להתגייר רק מדין שמיני עצרת כפשוטו שהוא רגל אחת, אלא מדין השמחת תורה של “עושים שמחה לגמרה של תורה”, ולכן הוא מבקש אם יש 'גמרה של תורה' - “למדני כל התורה כולה”, ולכן דייקא הוא מבקש על 'כל התורה כולה', בבחינת יום ש'עושים שמחה לגמרה של תורה' על רגל אחת, מכח שמינית עצרת שהוא שמחת תורה, שיום 'גמרה של תורה' הוא 'רגל בפני עצמו', מדוקדק מאוד - זה עומק הבקשה שהוא ביקש “גייריני על רגל אחת”.

כלומר, אם כן עומק ההארה שמתגלה בהארה של שמיני עצרת שמשיב לו הלל בהבחנה של “מאן דעלך סני לחברך לא תעביד ואידך פירושא הוא זיל גמור”.

מדדוגת 'אני כאן' דשמחת בית השואבה ומציאות ה'אני' הפנימית שמתגלה בשמחת

תורה

הרי היה שמחת בית השואבה שהיא שייכת לחג הסוכות, ויש את שמיני עצרת שהוא יום שמחת תורה. בשמחת בית השואבה יש את דברי הגמ' הידועים בסוף סוכה, מה שנאמר שם, שהלל היה אומר "אם אני כאן הכל כאן, אם אין אני כאן אין הכל כאן", ורש"י מביא שם כידוע, שהוא היה אומר את זה כלפי השכינה, שאחד מן השמות שהוא נקרא, הוא 'אני'.

זה אותו הלל שבא אליו גר להתגייר מכח שמיני עצרת, מכח שמחת תורה כמו שנתבאר.

ומה משיב לו הלל, לפי מהלך הדברים האלה, "מאי דעלך סני לחברך לא תעביד", זה אותו הלל שאמר "אם אני כאן הכל כאן, אם אין אני כאן מי כאן", מהו 'אני כאן'? - כלומר, הכל עומד על רגל אחת זה נקרא "אם אני כאן", מכח כך הוא מאיר את עומק ההארה שאם יש את ה'אני' בשורש העליון שלו, שזהו משמותיו יתברך שמו, ובוודאי, שם זה יוצא מהפסוקים שנאמרו בקריעת ים סוף, כמו שרש"י מביא מיסוד דברי חז"ל שזהו שם מהע"ב שמות, אבל העומק הפשוט של הדבר, לא מצד השמות - רבותינו הרי מבארים שזה נאמר על הקדוש ברוך הוא, כלפי שכינה, "כי אני אני הוא ואין אלקים עמדי וגו' מחצתי ואני ארפא ואין מידי מציל", מכח ה"כי אני אני הוא", לכן נאמר "אם אני כאן".

מה מתגלה ב"כי אני אני הוא" - "כי אני" זהו תפיסת "מקום ארון אינו מן המידה", כי לא מתגלה מקום כפשוטו, אלא מתגלה המקום מדין ה'מקיים', מדין ה'מקיים' שבדבר, זה נקרא "אם אני כאן", "כי אני אני הוא ואין אלקים עמדי", זה שורש של המקיים של הכל.

זו ההארה שמתגלה בעומק שלימות הארתה בשמיני עצרת, היא מתחילה להתגלות בחג הסוכות, שאז זה עקירה מתפיסה של דירת קבע, "צא מדירת קבע ושב בדירת עראי", אבל שם יש עדיין דירת עראי, השורש לערי הלויים.

אבל מה שמתגלה בשמיני עצרת, מתגלה ה"אני חלקם ונחלתם", מתגלה ה"מקום ארון אינו מן המידה", מתגלה "כי אני אני הוא", מציאות ה'אני' הפנימית, היא שורש מציאות ההארה של שמחתה של תורה, "עושים שמחה לגמרה של תורה".

מדוגת גמרה של תורה, ומדוגת ההוספה

ולפי"ז, המהלך הנוסף של הדברים, ביאור כונת הדבר "עושים שמחה לגמרה של תורה", כידוע עד מאד, יש תורה שבכתב ותורה שבעל פה, תורה שבכתב - ששים רבוא אותיות לתורה, "יותר אות אחת או פיחת אות אחת, הספר תורה פסול", אבל תורה שבעל פה, עליה נאמר "ארוכה מארץ מידה ורחבה מני ים".

וא"כ, כש"עושים שמחה לגמרה של תורה" בשמיני עצרת - שמחת תורה, לא עושים שמחה לגמרה של תורה שבעל פה, אלא עושים שמחה לגמרה של תורה שבכתב. היוונים - מנסים לצייר שגם התורה שבעל פה יש לה גמר, וזהו מה שמבואר בגמ' במסכת מנחות שבן אחותו של רבי ישמעאל שאל אותו "אני הוא שלמדתי את כל התורה כולה, מהו שאלמד חכמת יונית, אמר לו צא ובדוק זמן שהוא לא יום ולא לילה ועסוק בה", כלומר, זה נקרא "להשכיחם תורתך", לצייר שהתורה שבעל פה יש לה גמר, עצם השאלה של "אני הוא שלמדתי את כל התורה כולה", זה כבר תחילת חכמת יונית, וע"ז הוא אמר לו, צא ובדוק זמן שהוא לא יום ולא לילה, בהקבלה להגדרה של "והגית בו יומם ולילה" שכמו שנתבאר לעיל, זה ה'תמיד' התחתון, בבחינת יהושע.

אבל בעומק יותר, מציאות ההארה שמתגלה בשלימות כקומת שמיני עצרת, יש את העומק של ה'שישים רבוא אותיות לתורה' שזה ה'שמחה לגמרה של תורה', מסיימים לקרוא את התורה שבכתב, זה ההגדרה, ועל זה ה'שמחה לגמרה של תורה'.

אבל הרי ברור לכל בר-דעת - חג הסוכות נקרא חג האסיף, וכבר הוזכר פעמים רבות מאד, יש 'אסיף' מלשון אסיפה, ויש 'אסיף' מלשון הוספה, ומצד כך עיקר חג הסוכות הוא מכח האסיף מצד מה שאוספים, אבל בפנימיותו מונח הוספה, כאשר עושים שמחה לגמרה של תורה, יש מהלך אחד כפי שהוזכר קודם לכן, שזה האופן של ה"לומד תורה ומשכחה", זה הצד השפל.

אבל הצד העליון יותר כשעושים שמחה לגמרה של תורה, מה שכפשוטו היינו שמתחילים עוד פעם את התורה מהתחלה, שזה ה'לב' כמו שנתבאר "לעיני כל ישראל - בראשית", אבל בעומק יותר, כשעושים שמחה לגמרה של תורה, כלומר מגלים איפה הסוף, ואז מגלים איפה ההוספה, זה נקרא "עושים שמחה לגמרה של תורה", מבררים את הגמר שזה הסוף, ואז מבררים שעד כאן זה הסוף ומכאן ואילך זה ההוספה, "יוסף ה' עליכם ככם אלף פעמים", זהו ע"י שמבררים - אם לא מבורר איפה הסוף א"כ אי אפשר לברר איפה ההוספה, בשביל לברר איפה ההוספה מוכרח מיניה וביה שמבררים איפה הסוף, וכשמתברר איפה הסוף מתברר גם איפה מציאות ההוספה.

שישים רבוא אותיות - ישראל, והתוספת - שורש נשמות הגרים

ולפי"ז ההבנה העמוקה, כבר הוזכר פעמים הרבה "שישים רבוא אותיות לתורה" זה מדין ישראל, אבל נשמות הגרים הם מוסיפים על השישים רבוא, יש להם תוספת, כאשר הגר נכנס לכנסת ישראל, מיסוד דברי רבותינו הרי, באותיות התורה אין בידינו ששים רבוא אותיות באיתגליא, אלא זה אותיות שמתפרקות לחלקים, כדוגמת א' שנחלקת ל'י, ו', י', וכן ע"ז הדרך, בא' עצמה בעוד צורות, וכן בשאר אותיות, במלואיהם, ובצירופיהם, וא"כ, כל נשמת גרים שמצטרפת לתורה, הרי שהיא יוצרת בחינה נוספת לתורה שהיא לא ששים רבוא, אלא שיש תוספת של אותיות לתורה, לא כפשוטו תוספת, 'זאת התורה לא תהא מוחלפת', אלא כוונת הדבר, אופן של צירוף נוסף בתוך התורה שהוא בחינת אות שהיא יותר מהשישים רבוא.

נמצא, שהשמחה לגומרה של תורה היא שמחה לברר איפה הגמר של התורה, ואיפה התוספת של התורה, שזה שורש נשמות הגר, וזה אותו גר שבא לבקש משמאי והלל "גייריני על מנת שאלמד את כל התורה כולה על רגל אחת", הוא בא בשמיני עצרת, הוא בא בשמחת תורה, ושם באים לעשות צירוף חדש למציאותה של תורה.

"משם שואבים רוח הקודש" - משורש ה"מקום שאינו מקום"

זה העומק של השמחה שמתגלה בשמיני עצרת, שמחת התורה, יש שמחה שמתגלה בשמחת בית השואבה - "מי שלא ראה שמחת בית השואבה לא ראה שמחה מימיו שמשם שואבים רוח הקודש", אז כפשוטו, מאיפה היו שואבים רוח הקודש, היו שואבים מים לצורך ניסוך המים, ומכח כך היו שואבים רוח הקודש, אבל מפורש ביסוד דברי חז"ל, שיסוד השאיבה שהיו שואבים, מאיפה היו שואבים מים - לא היו שואבים מים רק ממעין השילוח שמשם היו שואבים מים, אלא עומק השאיבה היתה ממקום אבן השתיה, שמתחתיה הרי יש את התהום, "תהום אל תהום קורא", שם נמצא מקום התהום, משם היה העומק הפנימי של ה'שואבים רוח הקודש', כך מפורש להדיא בחז"ל.

ולהבין, יש מה ששואבים רוח הקודש מדין שמחת בית השואבה ששייכת לחג הסוכות, אבל הרי השבעה ימים האלו, יש להם גם שמיני, שהוא שמיני עצרת.

מצד ה'שבעה ימים' היו שואבים באמת כפשוטו מים ומנסכים, אבל מצד הפנימיות שהרי שמיני עצרת הוא 'שמיני', כלומר ומצד כך כל השמונה ימים האלה מתחילתם מהיום הראשון הם על מנת להגיע לשמיני, מצד כך השאיבה שהיו שואבים מהיכן היתה שאיבת המים? - וכמובן לא מדובר

באופן המציאות הפשוטה שהיה שואבים משם, אלא באופן הנעלם הפנימי, שמשם שורש יניקת השאיבה כדברי חז"ל במפורש שהזכר, יסוד השאיבה באה ממקום אבן השתיה שמתחתיה התהום, משם נעשה מציאות של שאיבה "משם שואבים רוח הקודש".

ומהו הרוח הקודש שהיו שואבים משם? הרוח הקודש שהיו שואבים הוא מה'מקום שאינו מקום', מה'מקום ארון אינו מן המידה', שמתחת הארון נמצא אבן השתיה, ומתחת אבן השתיה נמצא המים, שזה המקום התחתון.

שורש ה"קפא תהומא למישטף עלמא" בבניית ביהמ"ק

הרי כדברי הגמ' בסוף סוכה שכאשר כרה דוד שיתין לבית המקדש "קפא תהומא למישטף עלמא", כלומר התהום רוצה לגלות את ה'מקום שאינו מקום', ולכן הוא לא נותן מקום לבנין הבית, פשוט וברור -, אין כוונת הדבר שהיה איזשהו שלב של נסיון לבנות את הבית, והיה מעכב של סטרא אחרא, ודוד המלך שעשה עפ"י עצת אחיתופל שאם להטיל שלום בין איש לאשתו אמרה תורה ימחה שמי על המים וכו' כמבואר שם בגמ', אלא מוכח כאן הגדרת הדבר שרוצים לגלות את ה'מקום שאינו מקום', זה שורש בנין הבית, לכן 'קפא תהומא למישטף עלמא', אלא שלאחר מכן נבנה הבית, יש מקום - ומצד כך, נשא דוד ק"ו בעצמו מכח אחיתופל שאמר לו, ומה להטיל שלום בין איש לאשתו אמרה תורה ימחה שמי על המים, כל העולם כולו, בוודאי.

ההארה הזו מאירה בחג הסוכות, "ופרוס עלינו סוכת שלומך", כלומר זה השלום שיוצר מציאות שהמקום כן מתקיים, וא"כ מתגלה תפיסת מקום - "ופרוס עלינו סוכת שלומך", אבל מצד כך הכל תלוי אם החרס שעליו כתב דוד את שם ה' עומד במקומו או לא עומד במקומו, וא"כ כל העולם הופך להיות דירת עראי, זה השורש של חג הסוכות "ופרוס עלינו סוכת שלומך" שכל הבריאה כולה היא עראי, היא עומדת על תנאי שהחרס עומד במקומו בכדי יהיה ה'קפא תהומא למישטף עלמא'.

אבל מצד המהלך היותר עמוק שהוא ההארה של שמיני עצרת, כמו שנתבאר - שלימות ההארה של שמיני עצרת היא מאירה את אותה תפיסה שאין את אותו מציאות של חרס, כלומר היא מאירה את העומק הפנימי שמה שעומד מאחורי מציאות החרס - של ה"מקום ארון אינו מן המידה", שזה השורש הפנימי של בנין הבית שלכן הוא היה בתחילת הבית כמו שנתבאר.

ומצד כך מתגלה שורש מציאות הגרים שמתווספים על כנסת ישראל, זה השורש של דוד שהוא בא מהשורש של רות, שיש לו שורש שהוא בן גרים, שנעשה צירוף חדש לכנסת ישראל באופן של שישים רבוא, ונעשה צירוף חדש לתורה.

ולפי"ז ברור הדבר, כאשר אנחנו קוראים בשמחת תורה - "לעיני כל ישראל - בראשית", כוונת הדבר - מסיימים "לעיני כל ישראל" במילה "ישראל", וכידוע עד מאד **ישראל** ר"ת יש שישים רבוא אותיות לתורה, כך מסתיימת התורה, כלומר ה'גמרה של תורה' זה מחמת השישים רבוא אותיות שיש לתורה, לכן המילה האחרונה בתורה הסיום של התורה באיזה אופן הוא - 'ישראל' יש שישים רבוא אותיות לתורה, זה נקרא ה'גמרה של תורה', וא"כ כשעושים שמחה לגמרה של תורה שם נאמר "עיצרו עמי" דווקא לישראל ולא אומות העולם, ומסיימים את התורה במילה ישראל, זה גופא ההגדרה שעושים סעודה - שמחה לגמרה של תורה, שזה גמר ה'יש שישים רבוא אותיות לתורה' זה סיפא של תורה.

גילוי התוספת לתורה שב'בראשית'

אבל לפי"ז, כאשר מתחיל 'בראשית', העומק הוא עצום, מה כוונת הדבר שמתחילים 'בראשית', ראשית כל בדרך רמז, **בראשית** זה אותיות **ברא-שית**, יש מצד ה'ברא' ויש מצד ה'שית', 'שית' זה ישראל בבחינת **שש** - **שישים** רבוא וברא זה בגימטריא גר, וא"כ ב'בראשית' עצמו מונח שני החלקים האלה של הקומה.

כאשר מסיימים את התורה, מה שמתחילים עוד פעם את ה'ברא' שבגימטריא גר, וכמו שהוזכר קודם לכן, שתי האותיות האחרונות שבסיפא של תורה ושתי האותיות הראשונות הם בגימטריא רגל, שזהו ה'רגל בפני עצמו', מגלים תוספת לתורה ב'בראשית ברא אלקים', כלומר מתגלה שיש תוספת למציאות הדבר, זה שורש מציאות הגרים שמתחדשים בו ביום כתוספת על קומתם של הכנסת ישראל שחוזרים ומצטרפים.

תוספת יתרון היום השמיני על הז' ימים בצירוף הגרים

ולפי"ז בדקות, הרי שורש הגרים הראשונים שהתגלו בכנסת ישראל זהו ה'וגם ערב רב עלה עמם', וכדברי חז"ל כידוע מה שהובא ברמב"ן, שבמתן תורה הערב רב הללו לא היו ביחד עם ישראל, וגם בסוכות - כשהיה ענני כבוד במדבר הם היו מחוץ לענני כבוד, כי הם לא שייכים למציאות הענני כבוד.

וא"כ, הגרים הראשונים שהיו בכנסת ישראל לא שייכים לחג הסוכות, כי הם לא היו בענני כבוד שהם השורש של חג הסוכות.

אבל כשמתגלה שמיני עצרת מתגלה הארה חדשה של גרים, זה כבר גרים שמצטרפים ל"עיצרו עמי עוד יום אחד", "עושים סעודה לגמרה של תורה", אבל מתגלה התוספת, 'לעיני כל ישראל, בראשית', מתגלה התוספת של הדברי תורה כפי שהוזכר, וא"כ מתווסף מציאות של גרים, זה התוספת יתרון של שמיני עצרת - שמחת תורה על חג הסוכות, בחג הסוכות אין שורש למציאות של גרים, כמובן נאמר למעשה "כל האזרח בישראל ישבו בסוכות" שהגמ' דורשת מה'כל' לאתויי גרים, אבל חסר את השורש של הגרים הראשונים שהם הערב רב, שלא נכנס לתוך קומתן של הכנסת ישראל.

אבל בשמיני עצרת - שמחת תורה, ש"עושים שמחה לגמרה של תורה", מתגלה הצירוף של הגרים לתוך הכנסת ישראל, "לעיני כל ישראל", שה'ישראל' זה ה'גמרה של תורה' כמו שהוזכר - שה'יש ששים רבוא אותיות לתורה', זה 'גמרה של תורה', אבל מתגלה ה'בראשית' - 'ברא שית', ברא גימטריא גר ושית זה ישראל בבחינת שש - ששים רבוא, וא"כ מתגלה שיש צירוף חדש למציאותה של תורה, זה העומק של השמחה שמתגלה בשמחתה של תורה.

וא"כ מה שבפשטות נאמר 'עושין סעודה - שמחה לגמרה של תורה' זה צד אחד בשמחה של שמחת התורה, מכאן המקור העמוק בכנסת ישראל שנהגו להרבות בעליות, ולקרוא עוד פעם ועוד פעם את פרשת וזאת הברכה כסדר, מה שלא נהגו כל השנה כולה באופן הזה - שגם אם מוסיפים זה באופן שמחלקים את הקריאה עד כדי שלא יהיה פחות משלושה פסוקים לכל עולה, אבל בוודאי שכסדר לא קוראים אות אותה פרשה שוב ושוב - זה לא מנהג ישראל, אבל כאן בשמחת תורה נעשה תוספת, תמיד האחרון שהוא המפטייר הוא המוסיף, אבל כאן הפרשה עצמה כולה הופכת להיות בגדר 'מוסיף' שחוזרים עליה עוד פעם ועוד פעם, זה ההארה שמתגלה מכח מדרגת התוספת שמתגלה בשמיני עצרת.

שורש ההארה דלעות"ד, מכח שמיני עצרת, של ה"תורה חדשה מאתי תצא"

התוספת הזו היא עומק ההארה שחלה מכח שמיני עצרת 'עושין שמחה לגמרה של תורה', פה השורש להארה דלעתיד לבוא הארת משיח, להארה של "תורה חדשה מאתי תצא", שצירופי תורה חדשים עתידיים להתחדש מכח הארתה של תורה, זה העומק הפנימי שמתגלה בשמחתה של תורה.

"מי שלא ראה שמחת בית השואבה לא ראה שמחה מימיו", אבל עדיין זה שמחה ששייכת ל'שיתין', ירידת המים בשיתין שע"י ניסוך המים, מנסכים כל השנה את היין ובסוכות מנסכים את המים והם יורדים לשיתין.

אבל השמחה הזו שמתגלה בשמחת בית השואבה, הרי אם יורד ריבוי גשמים הרי זה כמו ששפך לו רבו קיתון של מים.

אבל בימי שמיני עצרת - שמחת תורה שמזכירין גבורות גשמים, לא שואלים על הגשמים מחמת שזה עדיין מעכב על העולי רגלים - שמצד ה'שלושה רגלים', עדיין ההארה הזו מעכבת את ירידת הגשמים.

אבל מצד אור דלעתיד לבוא, עתיד לירד הגשם בהארה של שמיני עצרת, אבל בעומק לא רק שעתידי לירד הגשם, אלא "ואד יעלה מן הארץ" מכח ה'מקום שאינו מקום', עתיד להחזיר את כל העולם כולו בחזרה למים, שהוא בבחינת "מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים", מתגלה שלימות ההארה בתוקפה, שלימות ההארה בשלימותה, תוקף ריבוי כל הכנסת ישראל - בצירוף הארת הגרים גם יחד שהם תוספת על הריבוי של ששים ריבוא ישראל, שאלו הם הששים רבוא אותיות לתורה, שיש להם תוספת, מהצד התחתון זה תוספת של גרים, אבל מהצד העליון זהו מה שה' אלקים בתוכם של ישראל - זהו הבחינה - הגרים מהצד התחתון והקדוש ברוך הוא מהצד העליון, ולכן הגר - שהוא משיח - הוא מגלה את הקדוש ברוך הוא, כי הוא שורש לאותה נקודת תוספת, לא רק מהצד התחתון שבה אלא מהצד העליון שבה.

יתן הבורא יתברך שמו ששלימות ההארה תאיר ותתגלה במהרה דידן, באור הגאולה השלימה בעזר השם בהתגלות גמורה, אמן ואמן.

[סוכות_065_מהות.שמחת.תורה.ושמיני.עצרת.תשפא]

שאלות בכל הנושאים יתקבלו בברכה
במערכת השו"ת ויועברו למורינו הרב שליט"א
דוא"ל: rav@bilvavi.net | פקס: 03-548-0529

[לקבלת תשובה בפקס, נא לציין מספר פקס שזמין תמיד, או את מספר התא-קולי של הפקס]
הבהרה: מעת קבלת השאלה במערכת, זמן החזרת התשובה נמשך בין כשבוע לשלושה שבועות
על דרך כלל. אם לא נתקבלה תשובה עד זמן זה, ניתן לפנות למערכת על מנת לברר את סיבת
הדבר [בצירוף מספר השאלה], באופנים הבאים:
דוא"ל: info@bilvavi.net | פקס: 03-548-0529

לקבלת העלון השבועי בדוא"ל,
וכן מקבץ שאלות ותשובות לפי סדר הפרשיות,
יש לשלוח בקשה לכתובת:
info@bilvavi.net

[לקבלת העלון השבועי והשו"ת דרך הפקס, יש לשלוח בקשה למספר הפקס 03-548-0529]

לברורים בנושאי "בלבבי משכן אבנה" ניתן לפנות למערכת באופנים הבאים:

טלפון 052-763-8588 ■ פקס 03-548-05294 ■ ת.ד. 16452 ירושלים מיקוד 9116302

info@bilvavi.net

שיעורי מורינו הרב שליט"א מופיעים ב"קול הלשון"

ישראל 073.295.1245 | USA 718.521.5231